

Capitulum quartum de circulis et motibus planetarum. Et de causis eclipsium solis et lune

Notandum quod sol habet unum

circulum per quem movetur in superficie linee ecliptice. et est eccentricus. Eccentricus quod est circulus dicitur non omnis circulus. sed sol talis qui dividens terram in duas partes equales non habet centrum suum cum centro terre. sed extra. Punctus autem in eccentrico qui maxime accedit ad firmamentum appellatur aux. quod interpretatur elevatio. Punctus vero oppositus qui maxime remotus est a firmamento dicitur oppositio augis. Solis autem ab occidere in orientem duo sunt motus. quorum unus est communis in circulo suo eccentrico qui movetur in omni die ac nocte. 60. minutis fere. Alius vero tardior est motus sphaere ipsius supra polos axis circuli signorum et est equalis motui sphaere stellarum fixarum. scilicet in 100. annis gradu uno. Ex his itaque duobus motibus colligitur cursus eius in circulo signorum ab occidere in orientem per quem abscondit circulum signorum in 365. diebus et quarta parte unius diei fere pro parte modica quam nullus est sensibilitatis.

Postquam autor exposuit ea in tribus capitulis sufficienter quae in principio declarare permiserat in hoc quarto capitulo specialiter super motum planetarum descendit volens exponere ea quae principaliter intendebant. scilicet circulos super quibus motus planetarum irregulares respectu primi mobilis causantur atque etiam causas eclipsium solis et lune. et quod motus solis facilior est omnibus aliis planetis. ipse etiam tamquam rex iter alios planetas. quare primo de motu solis terminat eo ipso permisso quod ad irregularitatem motus sunt necessaria.

Nota primo unumquodque ex septem planetis videlicet in primo capitulo tactum esse habere sphaeram propriam secundum se totam mundo concentricam. scilicet secundum superficies exterioris scilicet exterioris et interioris oceanam secundum eam totam sphaeram super polos zodiaci octavae sphaere in ducentis annis secundum successionem signorum per unum gradum et 28. minuta movetur. Et in 49. milibus annorum loquendo naturaliter cursu vel revolutionem unam complet. Et hic motus dicitur augium motus. Et quod luna

nō hz augē fixā. ideo ab alijs planetis excipit q̄tū ad motū orbis
 augez deferentiū. vt iā dcm̄ est. **M**ouet em̄ tota sphaera lune vlt̄ fm̄
 orbis augez lune deferentiū sup̄ axe pp̄rio cui⁹ termini vlt̄ poli distāt
 a polis zodiaci p̄ q̄nqz grad⁹ inuariabilr. **E**t fit tal̄ mot⁹ in die natu
 rali p̄ .ij. grad⁹ 7 .jz. minuta fere p̄tra successiōē signoz h̄ est ab ori
 ente s̄lus occidētē 7c. **N**ota sc̄do sol triplicē hz motū. vnū a p̄mo
 mobili sp̄ in die naturali faciēdo reuolutiōē 7 h̄ mot⁹ rap̄⁹ d̄r 7 fit
 sup̄ polis mūdi ab oriēte s̄lus occidētē. **A**li⁹ fit ab octaua sphaera de
 q̄ motu in p̄mo notabili dcm̄ est. **E**t hz autor̄ dicat q̄ in centū ānis
 vno gradu moueat. **L**oq̄tur opiniōe Ptolomei q̄ tpe mot⁹ dicitur
 nōdū se fuit inuent⁹. **T**erci⁹ mot⁹ est ei pp̄rio ab occidētē s̄lus orien
 tem. **I**n die naturali sup̄ circulo q̄ infir⁹ est ecētrico p̄ .jy. minuta 7
 .8. fere sc̄da. **E**st aut̄ ecētric⁹ iste in p̄cauitate toti⁹ sphaere ita inclu
 sus vt ex vna ei⁹ pte plus accedit ad firmamētū. ex alia aut̄ pte a fir
 mamēto magis remouet. **I**deo sup̄ alio cētro q̄ mūdi descript⁹ est.
Et ps ecētrici q̄ magis accedit ad firmamētū d̄r aux. q̄ aut̄ magis
 remouet d̄r oppositū augis. **E**t dicta intelligātur etiā de ecētriciis
 alioz planetaz. **V**el deferentiō centra epicycloz 7c.

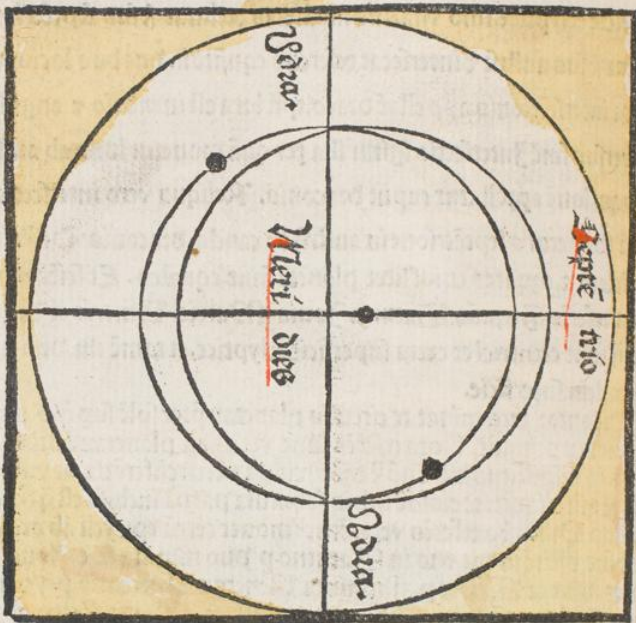
Quilibet aut planeta tres hz circulos pter solē. scz equatē referens
 tem z epicyclū Equans quidē lune est circulus pcentric⁹ cū terra. et
 est in superficie egyptice. Eius sō referēs est circulus ecētric⁹ nec ē in
 superficie egyptice. imo vna eius medietas declinat s̄sus septētrionē
 altera s̄sus austrū z intersecat referens equatē in duobus locis. z fi
 gura intersectionis appellat̄ draco. qm̄ lata est in medio z angustio
 or versus finē Intersectio igitur illa per quā mouetur luna ab austro
 in aquilonē appellatur caput draconis. Reliqua vero intersectio p
 quā mouetur a septētrione in austrū d̄r cauda draconis. Defereētis
 quidem z equates cuius libet planete sunt equales. Et sciēdum q
 tam referēs q̄ equas Saturni Jouis Martis Venere et Mer
 curij sunt eccentrici et extra superficiē egyptice. et tamē illi duo sunt
 in eadem superficie.

Quic autor determinat de circulis planetarū pter solē sup q̄to mot⁹
 planetarū ptingūt. Nota referēs lune vel alioz planetarū ē orbis ha
 bens in se sp̄situdinē. z nō ē tm̄ circulus vel circūferētia vt vult au
 tor Et in p̄cauitate eiusdē orbis spherula parua inclusa est q̄ d̄r epi
 cyclus Orbis sō referēs vel ecētric⁹ mouet cētrū epicycli ab occidē
 te s̄sus oriētē in die vno in Saturno p̄ duo minuta fere Joue per
 q̄nqz minuta Marte p. 31. minuta Venere z Mercurio p. 59. mi
 nuta In luna aut p. 13. gradus. et. 11. minuta. z hic mot⁹ cētri appel
 lat̄. In luna sō mot⁹ medius. q̄ iūct⁹ motui orbis lune vt supra. 11
 gradibz. et. 12. minutis mot⁹ cētri lune p̄ diē emergit. scz. 24. grad⁹
 et. 23. fere minuta. Ali⁹ sō ex circulis vt vult autor est epicyclus q̄
 etiā nō ē tm̄ circulus s̄z ē vna spherula q̄ intra se alios orbes inclu
 dit z sibi corp⁹ planete infirū ē qd̄ ad motū epicycli mouet in Sa
 turno p̄ diē ad. 57. minuta Joue p. 54. minuta Marte p. 28. minuta
 Venere p. 3. minuta Mercurio p. 3. grad⁹. z 6. minuta In luna p. 13.
 grad⁹ et. 4. minuta Mouet̄ at̄ epicycl⁹ lune in pte superiori ab oriēte
 s̄sus occidētē in pte inferiori ab occidētē s̄sus oriētē In alijs at̄ q̄nqz
 planetis mot⁹ epicycli p̄trario mō se hz. q̄ s̄t ali⁹ ex circulē equas
 q̄ pp̄ie circulus vel circūferētia noiat̄ z ē ecētric⁹ circul⁹ solū imagi
 natus super q̄ motus cētri epicycli regulariter mouet. nā super cētro
 referētis irregulariter circūferet In luna aut null⁹ ē equas. qz mot⁹

D i

equalis vel regularis in orbe signoz 3tingit **S** est qdā orbis mū
do cōcētricus q̄ caput z caudā draconis in die naturali vltra mo/
tū diurnū ab oriēte versus occidētē p̄ tria minuta circūducit.

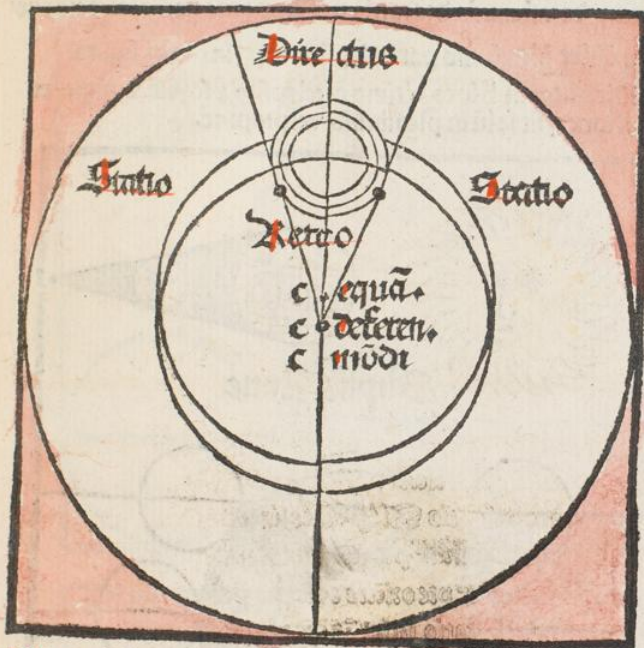

Quilibet etiā planeta p̄ter solē h̄z epicyclū **E**t ē epicycl^o circulus
paru^o p̄ cui^o circūferētiā defert corp^o planete. z centrū epicycli sp̄ de
fert in circūferētiā deferētiis **S**ignif^o due linee ducantur a cētro cen^o
ita q̄ includāt epicyclū alient^o planete vna ex pte oriētis. reliq̄ ex pte
occidētis. pūct^o 3 tact^o ex pte oriētis d̄: statio p̄ma. punct^o vero 3 ta
ct^o ex pte occidētis d̄: statio 3da **E**t qū planeta ē in alterutra illaz
stationū d̄: stationari^o **A**rcus 3o epicycli supior inter 3nas statōes
intercept^o d̄: directio. z qū planeta ē in illo tūc d̄: direct^o **A**rc^o 3o
epicycli inferioz inter 3nas statōes intercept^o d̄: retrogradatio. z pla

netā sibi exiēs dicitur retrogradus. **L**une autē nō assignat statio Directio
vel retrogradatio. **U**nde non dicitur luna stationaria directa vel retro
grada ppter velocitatem motus eius in epicyclo.

Autor in hō loco ostendit quō quilibet planeta de pto sole hz epicyclū
in q̄ mouet. rōne cuius motus quicquid est directus quicquid retrogradus quicquid
stationarius. **N**ota planeta dicitur directus quā motus eius fit sū successione
signoz ab occidentē vsus orientē **R**etrogradus quā motus eius ē ptra suc
cessionē signoz ab orientē vsus occidentē **S**tationarius quā vadit ad
retrogradatiōē vel directiōē. **E**t sū hō est duplex statio. **P**rima
cū vadit ad retrogradatiōē **S**ecūda quā vadit ad directiōē

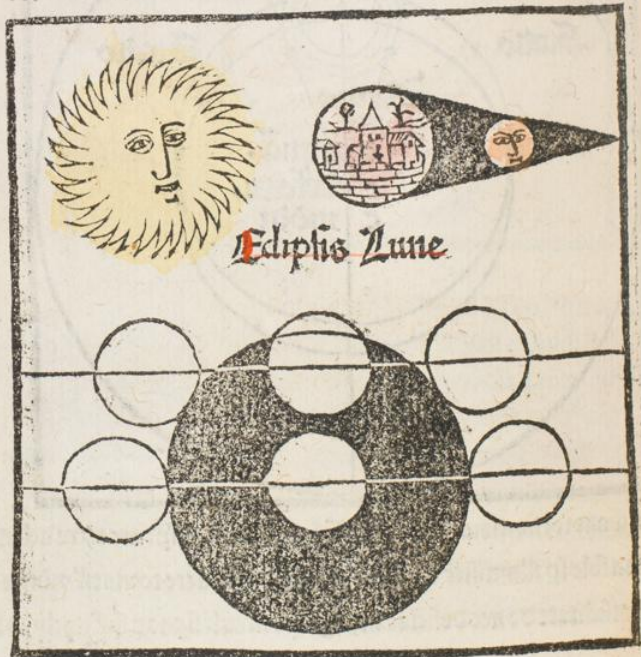
Quē luna nō dicitur retrograda neqz directa ppter motū eius velocem
Sed dicitur tarda p retrogradatiōē. ⁊ veloci p directiōē

Quā autē sol sit maior terra necesse ē q̄ medietas sphaere terre ad mi
nus a sole sū illuminet ⁊ umbra terre extēsa in aere tornatūl' minua ē
in rotūditate donec deficiat in superficie circuli signoz hō nadir sol
D ij

Est autē nadir solis pūctus directe opposit⁹ soli in firmamēto. **U**n̄ cū in plenilunio luna fuerit in capite vel in cauda draconis sub nadir solis tunc terra interponet soli ⁊ lune ⁊ conus umbre terre cadet supra corpus lune. **U**n̄ cū luna lumēnō habeat nisi a sole in rei veritate deficit a lumine. **E**t ē eclip̄sis gñalis in oī terra si fuerit in capite vel cauda draconis directe. particularis vero eclip̄sis si fuerit p̄pe vel infra metas determinatas eclip̄si. **E**t semp̄ in plenilunio vel circiter p̄tingit eclip̄sis. **U**n̄ cū in q̄libet oppōne h̄ ē in plenilunio nō sit luna in capite vel cauda draconis nec supposita nadir solis. nō ē necesse in q̄libet plenilunio pati eclip̄sim. vt p̄ in p̄senti figura

Vidic̄ autor in h̄ loco ultimo de eclip̄sibus p̄sequit̄. ⁊ primo de eclip̄si lune q̄ fit solū in plenilunio vel prope ⁊ c̄.

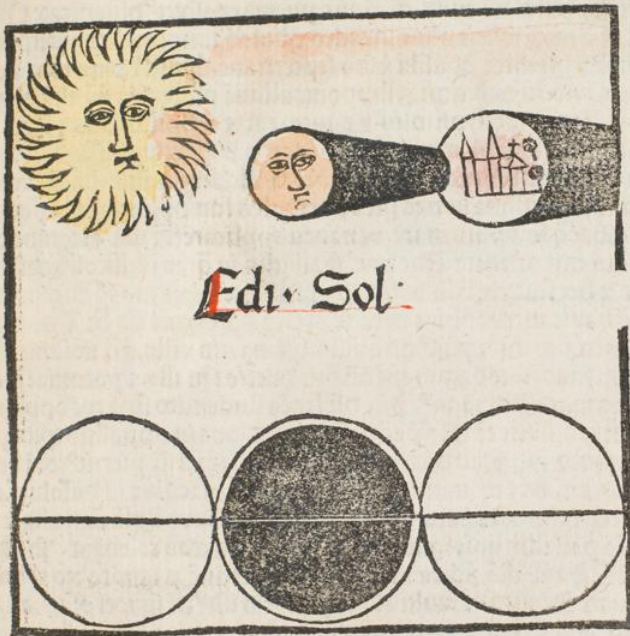
Probent luna in
 tunc in dūctōe
 dētra ⁊ corp⁹ soli
 sol p̄tinet eclip̄sim
 polinōi luce inter
 eclip̄sis solis in p̄ntē
Cetero de eclip̄si
 b̄tate caulas alligat

Novādū etiā q̄
 eclip̄sis solis nō p̄
 q̄ p̄tingit p̄p̄ta d̄
 q̄ d̄cū luna n̄ nat̄
Et h̄c luna variat

Dū fuerit luna in capite vel cauda draconis vel ppe metas supra
dictas 7 in pūctōe cū sole tūc corp^o lune interponet inter aspectum
nostrū 7 corp^o solare **U**n obumbrabit nobis claritatem solis. 7 ita
sol patiet eclipsem. nō qz deficiat lumine. s; deficit nobis ppter inter
positiōe lune inter aspectū nostrū 7 solē. **E**x his patz qz sp debet esse
eclipsis solis in pūctōe siue in nouilunio.

Autor de eclipsi solis in hoc loco determinat 7 quomodo fieri
habeat causas assignat.

Notādū etiā qz qū ē eclipsis lune ē eclipsis in oī terra. s; qū ē
eclipsis solis neqz. imo i vno climate ē eclipsis solis. 7 in alio nō
qd 7tingit ppter diuersitatē aspect^o in diuersis climatib; **U**n **U**irg;
li^o elegātissime naturas virtusqz eclipsis sub opēdio reuigit dicens
Defect^o lune varios solisqz labores **E**x p̄dictis p̄z qz cū eclipsis solis
D iij

esset in passione dñi. ⁊ eadē passio. eēt in plenilunio. illa eclypsis so-
lis nō fuit naturalis imo miraculosa ꝓtraria nature. qꝫ eclypsis so-
lis in nouilunio vel ꝓpe debet ꝓtingere **P**ropter qđ legiꝫ Dionysi-
um areopagitaꝫ in eadē passione dixisse. aut deus nature patif. aut
mundi machina dissoluetur.

Autor finaliter suū libꝫ ꝓcludēdo eclypsim solis q̄ in passione
dñi apparuit supnaturalē fore attestat **P**rimo tñ qđ daz. notabile
de solis ⁊ lune eclypsis adducit volēs qꝫ eclypsis lune cū totalis fue-
rit sit totalis in oī terra. **S**olis at eclypsis lz qñqꝫ in vna regione to-
talis' apparet. nō tñ in oī. s̄ aut puenit ex aspectꝫ diuersitate **Q**uia
sol ex qđ nūqꝫ deficit a lumine. ideo qbusdā luna totaliter interponit
qbusdā ꝓialiter. qbusdā ꝓsus septētrionē. qbusdā ꝓsus meridiem
quēadmodū nubes qñqꝫ supponit aliquā ꝓte terre ⁊ nō aliā obum-
brās **I**ta fit de eclypsi solis **E**t autor tñ de eclypsis solis ⁊ lune lo-
quit ⁊ nō alioꝝ planetaz. facit s̄ ideo. qm̄ ille eclypses sunt notabi-
les. alie ꝓo minꝫ ꝓceptibiles. **N**ota **A**thene ciuitas in **A**ctica re-
gione ꝓclarissima in tres ꝓtes ꝓncipales fuit distincta. vna ꝓ ortus
vocabat q̄ fuit ꝓsus mare. vt naues applicarēt. ⁊ illa **N**eptuno deo
maris erat ꝓstructa **A**lic fuit **P**alladis in q̄ viri bellicosi habitau-
rūt. ⁊ hec fuit tee belli redita **P**allidi **T**ertia vocabat **A**reopagus
in q̄ habitauerūt ꝓhi. ⁊ in eadē ꝓte studiū viguit **E**t dī **A**reopagꝫ
ab ares. i. mars. ⁊ pagꝫ qđ ē villa. q̄st maris villa. a q̄ notatus fuit
Dionysius **A**reopagita. ipe em̄ fuit dñctioꝝ in illa. ⁊ potentioꝝ inter
ꝓhos magister magnꝫ **Q**ui dū legēs studentibꝫ suis tpe oppōnis
dixit impossibile eē **S**olē eclypsiari tole ⁊ luna in oppositis tꝓibꝫ ꝓle-
ne exntibꝫ his ꝓbis dictis **S**ol eclypsiabat **E**t sic ꝓteritꝫ corā disci-
pulꝫ dixit. **A**ut deꝫ nature patif. aut mudi machina iā dissoluet. qā
illā eclypsim ꝓtra naturā eē sciuit. q̄re ꝓmisit vnū ꝓstruere altare in
tēꝓlo palladis noie ignoti dei. qꝫ ibi plures deos colebant. **P**ostea
secūs **P**aulꝫ illū ꝓdicauit qđ sic passus eēt quē ꝓ ignoto deo colerēt.
Quare **D**ionysiꝫ ⁊ multi alij cognidē istꝫ dei ignoti ꝓsequuti s̄s
et ad vitā eternā ꝓducti possidēdā **Q**uā nobis ꝓrestare dignetur.
Qui viuūt ⁊ regnat deus in secula ⁊ vltra Amen

Tractatꝫ sphericꝫ dñi **J**oānis de **S**acrobuſto **A**stronomicæ
ꝓhicꝫ tēꝓlatoris a **A**mirādī. ꝓ egregiū magistrū **V**encelaū **F**abri-
ci **S**udweyꝫ **M**edicinæ doctorē expolito ꝓmētariolo illustratꝫ si-
ne claudis ꝓeroprato. **I**mpressus **C**olonie in officina ignuoz **L**i-
beroz **Q**uērell. **A**nno supra **M**.d. octauo. in vigilia **C**onuersionis
euāgelice tūz. ⁊ doctoris gētū **A**postoli **P**auli.

